

TROJKA ZA
(KOALICIJSKO)
DVOJKO

str. 2

25. FOLKLORNI
FESTIVAL
V
BELTINCAJ

str. 3

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 10. avgusta 1995 • Leto V, št. 16

POLETNI AKVAREL

Poletje... tiho šelesti bujno listje mogočnih dreves, prijeten hlad me omamlja; zavila sem z glavne ceste na ozko gozdno pot, da bi zašepetala dišečim ciklamam, da jih imam rada... utrujajoča vročina mogočne sončne krogle ne pride do mene... tu sem, v čudovitem hladu mojih prijateljskih dreves, tu, v domovanju tišine... In se napolnjam z energijo ljubezni, energijo ljubeče roza barve, in jo pošljem tistim, ki jo potrebujejo; vsem, ki jih ljubim in jim želim vse dobro; posebej tebi, ljubljeni, tebi, ki te je polno moje srce... Sprejmi jo z ljubeznijo... Daleč si, a vedno si tu...

Poletni gozdovi so čudoviti; dajo nam zavetje, napolnijo nas z mirom; lep sprehod pa malo ali polna košara gob, šopek gozdnih cvetic in spokojnost; to je prekrasen dopust. Moj, na primer, je takšen; skoraj nič dela, nekaj potepanja in posedanja na obiskih, pa še kakšen skok do tam, kjer diši na travniku seno ali na njivi snopi sveže požete pšenice... Uživati je potrebno v drobnih stvarih...

Poletje je res krasna zadeva: predvsem za solarje in učitelje; lahko rečemo, da je to najlepši del šolskega leta, a tokrat ne bi pisala o šoli. Peljem se po cesti skozi gozd proti Števanovcem in se ustavim na bregu, kjer se mi odpre prelep pogled na idilično vasico; čutim, da je tu Veliki Bog delil lepoto z razširjenimi rokami. Občudujem

ta pogled, to spokojnost, to harmonijo... Zazrem se v mogočne lipe pred števanovsko cerkvijo, ki so pred kakim mesecem bujno cvetele in opojno dišale. Lipe... simbol slovenstva in slovanstva, lipe, slovensko drevo od vekomaj in na veke... Lipe, ki vam govorijo, da ne pozabite svoje slovenske duše, lipe, ki vas nemo opozarjajo in svarijo: ne zavrzite svojega bistva, svoje čarobnosti...

Pa še na Gornjem Seniku se ustavim. Tudi tu je poletje in živahnost. Trgovina je polna kupcev iz Slovenije, torbe se polnijo, blagajna pa tudi. In govori se slovensko. Torej ni tako slabo, če prodajalec zna slovensko... In ne bi bilo slabo, če bi starši učili svoje otroke materinščino; v razvitem svetu je to normalno...

Poletje nam ponuja neštete radosti: delo in počitek, lenarjenje in sanjarjenje, odkrivanje novih svetov ali odkrivanje samega sebe. Naključij ni, je samo usoda, je tisto Nekaj, ki nas vodi in nam kaže pot in smer... Vse vmes pa je iskanje ljubezni...

Privoščite si drobne, a neskončno velike, lepote porabskega poletja; spočijte si duše ob pogledu na bujna koruzna polja, na dehteče gozdove, na cve-toče travnike. Išcite lepote v svojem srcu, v svojem hrepenenju... če ni lepote in poletja v nas samih, je tudi zunaj nas ne bomo opazili. Torej uživajmo v lepoti in poletju!

Valerija

TROJKA ZA (KOALICIJSKO) DVOJKO

Po enem letu smo spet pametnejši za spoznanje: iz nič(a) ne bo nič. Iz nič(a) ne more nič narediti nič. Po domače, če je neka država v pravi kaši, ni stranke in politikov, ki bi lahko v kratkem času dosegli vidne uspehe, ki bi se realizirali v spektakularnem izboljšanju življenjskega standarda glasovalcev.

Paradigma je preprosta. Tisti v opoziciji menijo, da je vsakokratna vlada ali vladna koalicija nesposobna, amaterska, skorumpirana, nedemokratična itd. Oni so - na srečo - budni, humani, demokratični, pametni, pazijo na ustavnost, so brez dlake na jeziku, lepi itd. In v kolikor bi oni prišli na oblast, bi volilci videli hudiča, kako se v nekaj mesecih naredi red, se odpravijo napake, se bo začela razvijati država, dvigati življenjska raven. Skratka, bo nastala dežela, v kateri se bosta cedila med in mleko. Človeku se kar cedijo sline.

Ljudje pa spet nasedejo, saj šele gre za druge demokratične volitve in prva garnitura (Antalova) je precej pogorela. Iz situacije takorekoč logično sledi, da bo naslednja boljše, saj se ne bo toliko ukvarjala s politiko kot njena predhodnica, ampak veliko bolj z gospodarstvom. Ne bo podžigala nacionalizma, ampak bo podžigala inflacijo itd.

Lanskoletna uradna inflacija (18-odstotna) se je povečala (30-od-

stotna), zunanje-trgovinska bilanca se je še bolj poslabšala, proračunskega primanjkljaja niso bili sposobni ubrzdati. Realna vrednost plač katastrofalno upada, gospodarski pogoji poslovanja se stalno spreminjajo. Podjetniki pravijo, da v tako nestabilni gospodarski klimi sploh ni mogoče načrtovati. In potem še sploh nismo govorili o visokih obrestih (nad 30 odstotkov) posojil, ki naj bi bila na voljo podjetnikom, ki pa da niti nimajo najmanjše šanse, da bi ob legalnem poslovanju taka posojila lahko vrnili. Če pa se zatečejo k nelegalnim sredstvom - kar se neredko tudi dogaja -, potem pa se vedno bolj razrašča korupcija itd.

Zgoraj zapisano največkrat, ponavljajo predstavniki opozicijskih strank. Te ugotovitve v glavnem tudi držijo, čeprav je vladna koalicija seveda popolnoma drugačnega mnenja - veliko boljše - o svojem delovanju.

Pretežni del javnosti pa meni, da socialistično-liberalna vlada v prvih devetih mesecih ni počela nič drugega, kot da je iskala svoje mesto. Tudi zarodek rabi devet mesecev, preden se rodi kot otrok. Tudi madžarska vlada je rabila toliko časa, da se je sploh rodila. Osnovna dilema je verjetno bila v tem, da bi socialisti radi bili socialisti v tem smislu,

da bi naprej velikopotezno delili socialni denar in bi državljani živeli v relativni blaginji, in bi se socialistom pri naslednjih volitvah s svojimi glasovi oddolžili. Edina moteča stvar je, da ni denarja. Tako zelo ga primanjkuje, da se celo odvzema od sociale, ne da bi dvigali njej namenjeni delež. Materialna sredstva bi najprej morali ustvariti. Po vrhu s krutimi, skorajda s kapitalističnimi metodami iz 19. stoletja. V redu, so rekli socialisti po devetih mesecih, potem pa bomo od zdaj naprej kapitalisti. Kljub temu da smo obljubili, da bomo socialisti (bomo veliko bolj zastopali interese delovnih ljudi, izobraženstva itd., medtem ko se zdaj godi ravno obratno.). C'est la vie.

Madžarski socialisti torej po novem gradijo gnili kapitalizem. Strankarsko kolikor toliko neodvisni politologi pravijo, da bi vladino delovanje v zadnjih nekaj mesecih ocenili s slabo trojko. (Opozicija seveda pravi, da je vlada na izpitu padla.)

Slaba trojka sicer ni najslabša ocena. No, tudi najboljše ni. Bolj uspešni učenci, odličnjaki, bi prav gotovo dosegli boljše rezultate. In če sploh ni odličnjakov v razredu? Potem nas naj veseli, da - kot nekoliko grobijanski madžarski pregovor pravi: Iz dreka se ne dá gradu sezidati?!

Francek Mukič

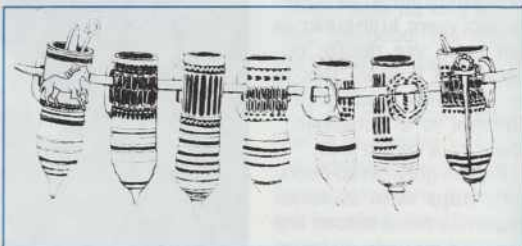
OSELNIKI, PO NAŠE "VODEJR"

Košnja (bodisi trave ali žita) je veljala tudi v Porabju za kmečki praznik, saj se je zbrala cela družina in sorodniki. Pri takih kmečkih opravilih ni manjkalo šal, petja in seveda prazničnosti. To kmečko opravilo je zahtevalo tudi razna orodja, ki so se v zgodovini sčasoma razvijala tako je srp in koso zamenjala kosilnica. Toda v Porabju zaradi geografske lege še danes marsikje kosijo s koso. Predmeta, ki sta tesno povezana s koso, sta: oselnik ("vodejr" in oslo ("brüsi"). V Porabju so oselnike nekoč delali gospodarji sami in sicer iz rogov, morda tudi iz lesa, danes pa so večinoma iz pločevine (seveda kupljenih na sejmi in trgovinah).

Kdaj so se pojavili oselniki v Sloveniji? Kakšen je bil pomen tega orodja slovenskih koscev?

Na ta vprašanja boste dobili odgovor, če si boste ogledali razstavo z naslovom Oselnik (Drobna obrobna oda delu, znanju, ustvarjalnosti, svojosti, erosu), ki jo je pripravil Slovenski etnografski muzej v Ljubljani. Slovenski javnosti so jo predstavili lani oktobra. Razstava bo na ogled v osrednjem madžarskem etnografskem muzeju (Néprajzi Múzeum) v Budimpešti. Otvoritev je bila 3. avgusta, razstava bo odprta do konca oktobra.

Avtorica razstave, Inja Smerdel, je v zloženki, ki bo spremljala razstavo oselnikov na kratko predstavila to pomembno orodje in je še dodala nekaj svojih razmišljanj o konceptu razstave: "Kaj je oselnik? Je za vas neznan? Ozrite se po zelenih travah in morda boste uzrli kje samotnega kosca, ki si še v teh dneh opaše leseno ali roženo (pločevinasto ali plastično) posodo, natoči vanjo vode, ji doda za kanček kisa, da v posodo še oslo in se s koso odpravi na travnik. Oselnik je prav ta posoda in je kljub strojem v kmetijstvu orodje, ki ga uporabljajo še marsikje na Slovenskem.

...mikavna bližina, telesni stik med človekom in predmetom - med koscem in njegovim oselnikom - je bila eden izmed virov razmišljanja o oselnikovi večpomenski povednosti. Takšen pogled nanj je raziskavo zbirke usmeril v naslednje: poleg temeljnih videnj o oselniku kot gospodarski in kulturni prvini - o njegovi zgodovini, o geografski razprostranjenosti posameznih oblikovnih tipov - in poleg eksplicitnih, "vidnih" pričevanj o njegovi izdelavi, likovnem oblikovanju in rabi, razkriti še implicitno, "skrito" povednost te kulturne prvine. Ugotoviti razmerja med človekom (izdelovalcem, uporabnikom, družbeno skupino) in oselnikom oziroma vloge in pomen oselnika v posameznem družbenem okolju in času..."

Avtorica je s to razstavo prispevala svoj pomemben delež k spoznavanju slovenske ruralne kulture.

S to razstavo bodo slovenski strokovnjaki širili videnje o Slovencih, o slovenski kulturi, pa čeprav s takim majhnim (toda samo na videz obrobim) predmetom kot je oselnik oziroma "vodejr".

Katarina M. Hirnök

INDA SVEJTA

MLATITEV NA MAROFI

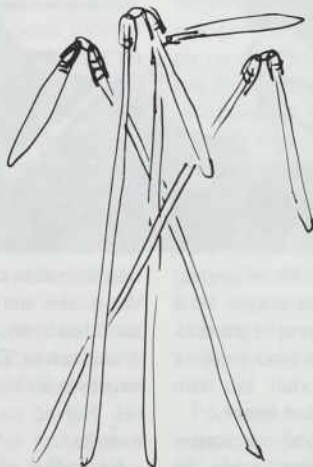
Ge sam venak en petnajset lejt žakoša bū. Žetvo sam delo, te sam pa žakle emo. Pa sam tri mejsece na Vogrskom būu, pa sam ranč drugo nej v rokaj emo. Sest mejtarov sildja če se daubo vse vküp.

V štali smo spali. Z enkraj so günci bili, z enkraj smo pa mi spali. Pa gü nec karšlau, pa nas doj-polejo. Pa smo mogli odevjko s sebov nesti: koco pa vankiše, lijene. Na slami smo spali, tak kak pravci.

Dvanajset, trnajset lejt sam star biu, ka se na repi tō biu. Smo tavō šli, gda eške sunce nej gor bilau, pa smo te do kmice delali, tačas, ka sunce nej zajšlo. Smo tam po štiraj ojdli, pa smo tam repo okapali.

Z gözmašinom smo mlatili. Te smo dosta trpeli, nej tak, kak zdaj, ka kombajn dela.

Nej smo včasi mlatili, v gesen smo tisto mlatili. Gda smo žetvo dojobredili, smo v veuke škednje spravili cejla silge. Pa te smo v gesen mlatili, gda smo drugega dela nej meli."

Porabski Slovenci so vedno sloveli po tem, da so dobri delavci. Od Jožefa KOŠIČA in Štefana LÜLIKA vemo, da so že v 19. stoletju hodili na sezonsko delo.

"Poleti ni dela, ki se ga Slovenec ne bi lotil. Delajo tako dobro, hitro in močno, da ni kaj pripomniti. Njihovo marljivost poznajo gospoda in veleposestniki v Zalski županiji in sami prihajajo po delovno silo na Slovensko, da bi za košnjo, žetev in mlačev pridobili večše Slovence. Tudi svojo zemljo pridno obdelujejo, pa jim pridelek kljub temu ne zadostuje, ker imajo slabo zemljo in jih je veliko pri hiši." (Košič, 1828)

V Lülükovem dvojezičnem učbeniku (1833) lahko beremo, da so Slovenci od učenja madžarščine vsaj toliko koristili imeli, da so si lažje dobili delo v županiji Somogy: "... na 'zetvo, koszédev - ali pa na mlatídev doli med Vaugre 'ze veszelejsi odidemo".

Marija Kozar

25. FOLKLORNI FESTIVAL V BELTINCAJ

Nikdar ne pozabim, gda sam 1974. leta prvin išla na Folklorni festival v Beltince kak članica (tag) Saka-lovske folklorne skupine. Tistoga ipa smo šče malo vedli o taum, kakšna je Slovenija. Nej je šče bilau granice tu na Gorenjom Seniki, zato smo šli prejk Hodoša. Od tistogamau se je dosta obrnilo. Gnesden slobaudno ojdimo v Slove-nijo, tam mamō dosta padašov, znancov. Eni že tak ojdijo ta, kak če bi tam bili doma.

Folklorna skupina z Gorenjoga Senika je že dostikrat bila na festivali. O taun sam se pogučavala z Lujzekom Hanžekom, steri vodi folklorno skupino.

Kak vejmo, prejšnjo nedelo (30. julija) je bilau v Beltincaj veselo. Že petdvajstikrat so organizirali Folklorni festival. Tjelkokrat ste že vi bili?

"Gorenjesenička folklor-na skupina je zdaj bila de-vetič na tom festivali. Leko bi bili desetkrat. Edno leto smo nej mogli titi, eden član se je bujo tisti keden."

Ka misliš o festivali,

radi ojdite?

"Ge sam vsikši paut biu na festivali, vejim, kak je bilau na začetki pa kak je zdaj. Vsakšo leto mamō tam več prijatelov, poz-nancov. Skurok je tak, kak da bi človek doma biu. Deš po cesti ali v parki, vsakši te pita: "Kak si kaj?" Dobro se tam počütimo."

Beltinčani na vas ovak gledajo, kak na drudje skupine, stere pridejo iz Slovenije?

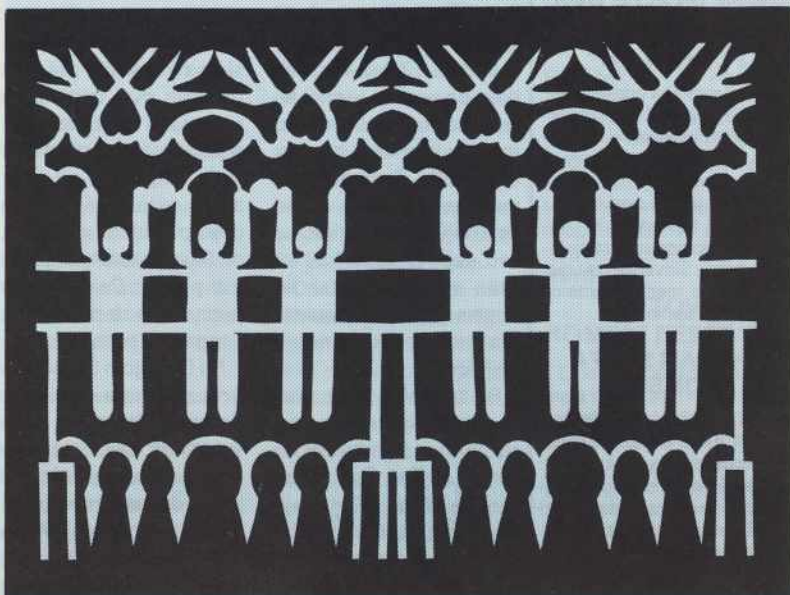
"Mi z Beltinčani sodelu-jemo (egyittmüködiink) že duga lejta. Ne ojdimo samo na tē festival, mi njē es tō pozovemo. Letos so bili v Slovenski vesi na Porabski dnevaj pa smo se tam srečali. Ne vejim, kak gledajo na druge skupine, mi smo dobri prijatelji."

Vi ste že devetkrat bili v Beltincaj. Povej mi, če se je nika takšnoga zgodilo z vami, da na tisto nikdar ne pozabite?

"Gnauk se je zgodilo, nej na letošnjom festivali, liki letos so povedali gledal-com tō. Mi, gda smo naj-prvo paut bili, te smo eške nej toga muzikanta meli, li-

ki ednoga drugoga. Te smo eške na dva dni ojdli. V soboto smo meli nastop (fellépés) v Moravski To-plicaj ali v Radencaj. Tō muzikant je malo čüdan človek biu. Pravo je, ka de išo k nikšomi znanci v So-boti, vej večer pride. Ča-kamo ga, čakamo ga, nej ga nazaj bilau. Zazran-koma vsakši stane, že moramo titi, muzikanta nejga. Pridemo v Beltince, Milan Zrinski nas je pred Zvezdo čako, avtobusa vrata se odprejo, mi pre-strašeni sedimo, ka vrag zdaj baude. Dojstaupim pa pravim: "Milan! Völka na-vola se je zgodila, muzi-kant nej prišo nazaj." Milan je pravo: "Nika že napra-vimo, nastop te meli!" Te smo se pogučavali, sto bi znau nam igrati. Kocipri so znali naše pesmi, te smo mogli malo plese ovak narediti, pa smo te tam na gangi probo meli. Vala baugi, ka so nam Kocipri špilali, mi smo pa leko gorstaupili. Tau nikdar ne pozabim."

Katarina M. Hirnök

Prof. Evgen TITAN: Složnost pri igri /izr./ 1995

OD SLOVENIJE..

V DOLGI VASI BODO POSODOBILI MEJNI PREHOD

Slovenski finančni minister Mitja Gaspari in veleposlanik Evropske unije Amir Naqvi sta podpisala memorandum o posodobitvi mejnega prehoda v Dolgi vasi. Skupna vrednost projekta je 335 milijonov dolarjev. Posodobitev bo potekala v dveh fazah. Najprej bodo zgradili ploščad mejnega prehoda in zgradbe za carinsko službo, mejno policijo in veterinarski inšpektorat, nato pa dva nova vozna pasova za prehod meje.

SLOVENIJA BO POSTALA ČLANICA MEDNARODNE ORGANIZACIJE ZA ZRAČNO VARNOST

Državni zbor je ratificiral mednarodno konvencijo Eurocontrol o sodelovanju za varnost zračne plovbe in večstrankarski sporazum o pristojbinah na zračnih poteh. Slovenija bo tako, po dveh mesecih, ko se bo iztekel rok deponiranja obeh listin pri belgijski vladi, postala polnopravna članica mednarodne organizacije za varnost zračne plovbe.

ODKUPOVANJE IN IZVAŽANJE GOB IZ SLOVENIJE DOVOLJENO LE MED 1. SEPTEMBROM IN 31. APRILOM

Zaradi velikega pomena samoniklih gob za biološko stabilnost ekosistemov je slovenska vlada uvedla štirimesečno časovno omejitev odkupa in izvoza svežih gob, in sicer od 1. maja do 31. avgusta. Odkupovanje in izvažanje gob iz Slovenije sta tako dovoljena le med 1. septembrom in 31. aprilom.

IZKOPALI ŠKOFA SLOMŠKA

V Mariborski stolnici so opravili izkop in prepoznavno posmrtnih ostankov škofa Antona Martina Slomška. Zanj namreč poteka postopek proglasitve za blaženega. Posebno komisijo vodi mariborski škof doktor Franc Kramberger, v njej so tudi predstavniki medicinske stroke in Vatikana.

ŽETVA PA MLATIDEV,

zarasli, divjačina je bliži k vesi prišla. Prišli smo do gnes, gda je žetva pa mlatidev. Žetvo smo z rokav delali, mlatidev je pa na dvauej šla. Tistoga reda je eške dosta slamlastni ramov bilau po naši vasnicaj, za tisto smo s capami mlatili. Capc so me večkrat po glavej stukle tačas, ka sam se navčila redno z njimi delati. Nej smo tak mlatili, ka vsakši tak tuko s capami, kak je mogo. Mlatiti je na ritem trbelo, tak ka eden za drugim smo mogli s capami po žiti ali pšenici tučti. Tistoga reda so mlatili z mašini tu. Tau je bila velka dera za nas, mlajše. Šunko so kujali, perece so pekli, dosta ljudi je prišlo k rami delat. Gda smo že vekši bili, smo mogli pomagati, če drugo nej, kakše plevje smo nosili. Te smo eške nej znali, da je ta naša porabska zemla slaba, da se eške gnauk telko trbej na njej mantrati za kakši pauv kak, povejmo, na Vogrskom na ravninaj.

Svejt se je pa v tom cajti sploj dosta obrno. Kakoli, ka živemo v ednoj najlepšoj krajini v rosagi, nas je ta zemla nigdar nej mogla cejlak tadržati. Če bi lesa nej bilau, te bi sploj slabo bilau. Zakoj je tau tak bilau pa je gnes tu tak? Mi smo najbola zahodni tau rosaga, gde se čiti vpliv (hatás) Alp. Tau nam znamenuje, da pri nas vse kesenejše zrejli, istina, ka več deža dobimo kak indrik, včasik na kvar tu. Zemlja je nej najbaukša, bregovi in doline tu delajo teškočo.

Pa itak! Naši ljudje strašno radi majo zemlau, štera njim po srmačkom plača njigve trude. Kak sam že pisala, svejt se je dosta obrno. Bili so v tej letaj takši časi, gda so ljudje dosta zemlé pustili, šli so v Varaš delat. Njive pa pašniki, sonžetje so not

pauv?

"Sploj slabi. Pšenica - kak se že zdaj vidi - sploj slabo plača. Na hektar če 20 q dobiš, de dobro. Tau je samo polonja, ka bi leko na našoj zemlej prpauvali."

Ka de tau vašoj držini znamenüvalo?

"Na ednom tali tau, ka mo mogli zrnja kípiti, zatok ka mamó živino, štero

včasno v mašine. Mam štiri traktore, kombanj, kosilnice, vsefalč plüge, brane, mašin za sejenje, mašin za gnoj razmetavati pa eške dosta vse po drauvnoma."

Tej mašini so nauvi ali nücani bili küpleni?

"Največ mašinov sam nücane poküpiivo. Pred nistarni letaj sam eden

Gestejo pa tej drugi, šteri so ali v službi ali so pa že v penziji - v držini eden, dva ali več - pa zemlau tu delajo. Nistarni več, nistarni menje. Kak je pa tau takšega reda šega, gor sam poiskala dvej takši držini pa smo si zgučavali, kak gnesden pri nas gazdüjejo ljudje. Vrejdo je ali nej z zemlau delati? Kelko smo dojaostanjeni, povejmo, od Slovenije ali Avstrije, od tisti pavrov. Če se človek poda samo za pavra, leko s toga žive pa tak tadale.

Na Dolenjom Seniki sam gor poiskala na njivi **Ference Pintera** pa njegvo držino. Majo svoj kombanj, na njivi so žetvo delali. Ta držina samo z zemlé živé. Na kombanji **Attila Pinter**, verta sin sedi. Etak si pa malo z vertom leko zgučavava. Najoprvin ga pitam, kakšen je letošnji

trbej krmiti. Mi ne pauvamo zrnja na odajo. Mi z mlejka, z živine se gor držimo. Včasim smo prsiljeni kakši lejs odati, tau nam prnese kakšen hasek."

Prva liki bi po drauvnoma si pogučavala, če bi ti z ednov rečjov trbelo odgovoriti, ka bi pravo na tau, leko edna držina samo z zemlé živé?

"Kak gnes vcuj dč, nej."

Zakoj pa te delaš?

"K tomi samo telko vcuj povejm, ka nam je šlau od toga dosta baukše, pa zdaj tu čakamo, ka se mogaüce na baukše obrnč."

Ge tak vidim, da na vašoj gazdüji dosta mašinov geste. Ka ti je potrebno na njivaj pa sonžetaj delati, za vsakšo delo maš mašine? Ka vse stoji v tvoji garažaj pa na vašom dvorišči?

"Dosta milijonk sam not-

nauvi traktor küpo na Vogrskom, šteri je gnes že za eden milijon forintov drakši kak te. Etak pri nas nauvi mašin küpiti ne moreš. Največ sam zvozo z Avstrije."

Na kelko zemlej gazdüješ?

"Emo sam posejeno 5 hektarov v djeseni, na drugi 5 hektaraj pa druge kulture mam, etak vseküp 10 hektarov. Letos itak nemo mogo živini prpauvati ka je potrebno, nika de mujs vcuj küpiti."

Ka ti misliš, ka je največša navola, ka te stis-kava?

"Edna problema je, da naša zemla ne rodi tak kak, povejmo, na kakšoj ravnici. Divjačina strašen kvar dela. Na Vogrskom je forint telko spadno, ka si nej mogaüci tau notprnesti, zatok, ka pavra država

ALI KAK ŽIVEJO TISTI NAŠI LÜDJÉ, STERI SE Z ZEMLAUV SPRAVLAJO?

ne podpira, ne pomaga. Ka prpauvaš pa skrmiš, nejma prave cejne, kakoli zatok cejne zdigajo. Samo ka nej tak, kak zdigajo vse, ka moreš küpiti, mislim bencin, rezervne dele (alkatrész). Pri takši nücani mašinaj se furt kaj tere. Če škeš vömeniti, menje kak 10 gezer forintov ne smeš nesti. Če pa kakšo vekšo se stere, ne znaš kama bi se obrno, gde bi pejnaze vküip pobrau. Pa sam te eške nej gučo od gnoja. Če kakši pauv škeš meti, moreš redno gnojiti. Umetno gnojilo (mütrágya) že večkrat dragšo gratalo. Edno peldo samo povejm. Letos sam več kak 40 q umetnoga gnojila küpo, skurok 300 gezer forintov sam pa za bencin dau, pa sam eške te nej gučo od poporavljanja mašinov. Pa gde so kemikalije, štere so gnes rejsan tak drage kak čemer."

Kak sva prišla z njive, doma sam vidla, da vcuj zidaš edno velko garažo ali ka. Tau me v tom potrdi, ka se ne daš. Delo boš tadala. Z ženov sama delata ali vama deca tü pomaga?

"Tak je. Ne morem tau vse pistiti. Če bi sto, bi nej mogo. Na gnes nišče ne küpi od tebe, povejmo, edno mlado govedo, štero je vredno skrmiti. Ali, povejmo, če odati škem vse, ka mam, žmetno bi bilau. Pa gde bi ge zdaj delo daubo, gda sam star 52 lejt.

Baugi hvala, mam sina pa (h)čer, obadva sta oženjeniva. Oni vsakši keden pridejo pomagat. Sin pa zet se razmejšta k mašinom, etak meni popravlanja nej trbej plačivati. Tau mi tü eške korajž dava, ka so mlajši takši. Müva sama bi tau nikak nej mogla gordržati."

Pravo si, da si največ mašinov z Avstrije zvozo. Je velka razlika med pavrami, če gledamo avstrijske pa naše?

"Leko povejmo, ka 50 lejt. Tau je pa najbolje istina na taun tali, ka oni majo dobre mašine, dobro tehnologijo za male parcele, pa ne delajo tak pa telko kak mi. Tau pa zatok morem povedati, ka je tam tü nej vse zlat. Sploj dobro kvalitetno trbej na odajo pauvati, ovak več tam nede. Avstrijci, povejmo, eške gnauk telko umetnoga gnojila nücajo kak si ge leko dopistim, bole leko vözračunajo svoj hasek zatok, ka država tau v rokaj drži."

Po vsem tom mi samo edno pitanje ostane. Zakoj, rejsan zakoj si v svojom žitki zvest (huséges) ostano zemli?

"Zatok, ka ne morem gledati zapüščeno zemlau. Zatok, ka zemlau rad mam..."

Tüj sva tak njala guč zatok, ka je vert od skunz več nej mogo gučati.

Zdaj pa poglednomo edno drugo držino. Kak se prebližavam na G. Senik, vsepovsedik žetvo delajo. Največ s kombanji. Gnesden je nej žmetno dobiti kombanj za žetvo. Zadruga dela pavrom, pavri tü pomagajo eden drugoma, etak se pa nej trbej z

rokami mantrati. Kak sam pa čüla, s kombanjom dati delati je tü nej fal šala. Kak letos lagvo plačuje sildje, nisterni skurok več plačajo

za žetvo, kak je zrnje vredno.

Gor sam poiskala Kühar Gustina na G. Seniki zatok, ka sam tak čüla, ka so letos edno njivo pšenice on, njegva držina z rokami ženjali. Napelali so na tri kosé, brali so za njimi redno prgišče, delali so pravulace pa vezáli snopje. Snopje so pa nej v križe, liki, kak oni prävijo, na mandline vküip sklali. V ednom mandlini 9 snopov geste. Lepau je gledati, kak na njivi stojijo, se süšijo na mlatidev.

Gusti! Znam, da si ti v penziji, pa itak delaš na zemlej. Dosta zemlé maš?

"Ja, vejš ge tak dosta zemlé svoje nejmam, dapa ka mam, obdelam. Mam pa takšo zemlau, ka ge tak zovem "samo delaj" zemla. Tau so mi takši prejkpistili, šteri od starosti več ne morejo obdelati zemlau, radi so, če se stoj vzema za tau."

Tau tü vejm, ka zatok maš par mašinov, med tejni traktor tü. Splača se ti delati zemlau?

"Če vse računaš, sploj pa svojo delo tü, te gorplačaš. Dapa ge ne morem tau gledati, ka bi kaulak mene grmauvdje pa krplüve raslo. Nega lepšoga kak

obdelana zemla."

Tak sam čüla, da ste z rokami delali žetvo. Zakoj?

"Vsakšo leto je kombajn kesno prišo. Pa kak je pravica, kombajn ne obredi tak lepau kak z rokami. Küpo sam si eden mašin za mlatidev tüj v sosednjoj Sloveniji v Trdkovi. Sam bi rad mlato, etak mi eške gnauk več slame pride, štero nücam za nastalo. Mam svinje pa edno kravo."

Kakoli je dosta dela, mislim, ka prpauvate, je vam velka pomauč pri življenji, pitam vertinjo Trejzo.

"Tak je. Delati moremo dosta, samo Gusti ma penzijo. Etak pa si vcuj prišližimo, ka nam je potrejbno, nej trbej vse küpiti."

Kak si gočimo, blüzi Gustina sedita dva vnuka, Norbert pa Gabor. Norbije 9, Gabor 3 lejta star.

Norbi! Ti si tü pomago, da so žetvo delali?

"Tü sam pomago. Ge sam - kak sam mogo - vküip noso snaupje. Dapa meni se bole vidi kombanj. Ma biti, da mo velki, mo s kombanjom delo. Včara sam pri kombanji bio. Tau mi je sploj zanimivo bilau."

Kak gledam, mali Gabor ma eden mali traktor, s tistim se vozi po ganki. Sto vej, če te njigva gdasvejta traktor pa kombanj vozila. Če ja, nej bi lagvo bilau.

Od dejdeka se leko navčita tau nejléko, dapa lejpo "maštrijo" ka je pavarstvo. Leko se vüpamo, gda gorzrastejo, pavarsko delo ležejšo pa bole prillično baude, če rejsan naša generacija ne more pozabiti žetvo pa mlatidev. Tiste cajte, gda smo eške z rokami delali.

I. Barber

... DO MADŽARSKE

VERICA-ČEPINCI

12. avgusta (sobota) bo ponovno odprta meja med Verico in Čepinci. Prestop meje bo dovoljen od 9. do 21. ure. Prijateljsko srečanje občanov bo tokrat na Verici.

BÜJRAŠKI DNEVI

V Ižakovcih že vrsto let pripravljajo ti. Büjraške dneve. Prireditev 13. avgusta se bo tüdi letos udeležila kulturna skupina iz Porabja, in sicer pevke monoštrskega upokojskega društva, ki jih vodi glasbena pedagoginja Marija Rituper iz Murske Sobotne.

LIKOVNA KOLONIJA LETOS NA KOROŠKEM

Gostitelji tokratne Koroške likovne kolonije mladih so Slovenci v Avstriji. Kraj kolonije, katere se že vrsto let udeležujejo mladi iz Italije, Avstrije in Madžarske ter Vuzenice, bo Sent Jakob. Iz Porabja bo na likovni koloniji sodelovalo 5 učencev števanovske osnovne šole.

80 TISOČ MLADIH BREZ DELA

V mesecu juliju se je spet povečalo število brezposelnih, tako je njihovo skupno število spet več kot 500 tisoč. Rast lahko pripišemo temu, da so mladi po končani osnovni, srednji ali visoki šoli začeli iskati službo v mesecu juliju. Po podatkih Urada za brezposelnost bo septembra na Madžarskem približno 80 tisoč mladih, ki še nikoli niso bili zaposleni, brezposelnih.

SVETOVNI ROMSKI FESTIVAL

Gostitelj prvega svetovnega romskega kulturnega festivala bo od 31. avgusta do 3. septembra Budimpešta. Organizator festivala je fundacija Ariadne. Z nekaterimi svetovno znanimi ansambli so že podpisali pogodbe. Med njimi je Španski kraljevski balet, Rusko romsko gledališče, iz sveta lahke glasbe pa ansambel Status Quo.

Jajjaa?!

Vej pa don nej?!

Démo v Nato. Sodački minister Keleti je slobaud dau 47 vogrskimi oficirom pa sodakom, šteri do - prvi vogrski sodacke - šli v Meriko, ka do prej tam vkuper probali z žutimi pojzami iz Nato-na, gde prej strašna vročina bau. Depa naši so prej to nej mčki podje, ka so vsigder podnč masčerali, v največjšoj vročini. Gda je naslednje minister pito té batrivne vojake, če majo kakše probleme, so

se me te voodabrani vogrski oficiri s tigrišovim srom potaužili, ka je vse vred, samo je prej tau baja, ka spodik v zviinejšnjaj lačaj nemajo gumine. Pa de jim ger pra pa voda nutri pod lače pa v črevle išla. Naš minister pa to nej mčki biu - nej tak, kak tisti v Nato-ni, šteri Bosnijo prej majo -, pa jim je zrikto, ka ekspre nutri zašijejo gumine. Nej ka bi siromaki trpeli zatogavolo strašno kalvarijo. -*Ka pa, če jim gér v Meriki vtrgne motvauz v spaudnjaj lačaj?!*

Zakonska zvez(d)a. Fay Resnick v merikanskari državi Utah vendrak nej dosta dela emo z motvauzi, guminami pa s spaudnjimilačami. Ovak bi nej pravo, "ka strašno nauro sam se čüto, gda sam po trej lejtaj zvódo, ka je

moja "žena" moški..." -*Resnick, Resnick, ti si pa Res(an) nik(anej) menje čüden, kak tvoja "žena"?!?*

Podje v lačaj. Tau so gé Kinejzarge. Če bi takši bili, kak Resnick, te bi se buma nej vsikšo leto telko mladi Kinejzarov narodilo, kak ena pa pau Madžarske, 15 milijonov. -*Te pa nej čüda, če te monjaške vsigder vekše lampe majo v svetovni ekonomiki to.*

Monjaš, ti vonjaš! V Dajčlandi prej ena naura nauva šega geste. Ništarni "čednjaki" so vonjšli, ka če prej človek ške pá krepek pa mladi gratati, te more svojo čüko v hladnik djati, pa gda fanj ladno grata, te go trbej spiti. -*Spiti? Spauti idte! Čüka über alles? Včasik mi čüka vujde!* ("Shade" (škoda), bi

natau tápiščavanje leko pravili Ovi Nemci, mi pa, ka Šajze, če rejsan je guč od čüke.

MIR naj baude. Ka nete gučali, ka kakše neznajzne dele vam spominam, na rusoški vesoljski postaji (Ürállomás) Mir to šparajo s čüko. Majo takši mašin, šteri vó s človeči vode vópotegne oksigen, pa te s tem luftajo. -*Prima klima.*

Ti grdi pes! Tri pa pau lejst stara deklčina v Balatonszépplaki se je večkrat špilala pri sausadaj, šteri majo enoga grdoga velkoga pitbul psa. Ništarni den je pá išla, gda je mrcina ranč vanej bila. Zato so gazdange prijali deklčino za rokau, nej ka bi se kaj zgodilo. Te je gensko degenerirani pes samo skočo, pa je male glava že v gaubci bila. Tak, ka so

gazdange gaubec nikak nej mogli odprejti, ka bi rejšili deklčino. Te je prieto deteta oča - šteri se ovak strašno bogi od psauv - pa je tistoga vruga tak brsno, ka se ma je gaubec aupro. Tak je sirauta na srečo živa ostala, če rejsan ji je pitbul kaužo doj z glave potegno, kak kakšomi Indijanski skalp. -*Zaka je trbej držati takše krvi lačne stvaure?! Zato, ka so lidgé krvi lačni?*

Üžig ga! V Budajenöni pa geste en človek, čteri je tak čemerer na psauve, ka je vužiga. Nej s botami pa palicami, liki s spicami. Tak ka psauvge gorijo, kak oslica, lejčejo, kak zbešnjeni pa kavülijo, kak vucké v skopci. -*Što je vekša stvar (živina), stvarina ali človek?*

Fr.M.

"MOJA MAMA JE NAJBOLJŠA IN ..."

Na Gorenjom Seniki najdemo lejpo dolino, stera leži od cerkvi na pravo. Tau je Sobotá. Sobočani večinoma lejpe rame majo. V enom takšom lejpo rama sam zdaj, gde je doma Djančina družina, vertinja Marija, vert Djauzi pa sin Šandor. Marija je zdaj prišla domau s službe. Djauzi pa z gauštja.

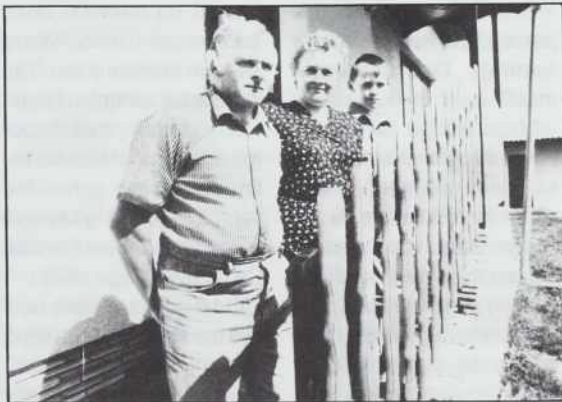
Marija, kak sta leko tak mladiva že takšen lejpi ram postavila? Ali sta kakšno poumač dobila?

"1980. leta sva se oženila. Sedem lejst sam snejla bila. Po tistim sva začnila zidati. Moram prajti, ka sva težko gorzozidala. Stariške so naja pomagali z gestim pa pitim, pejnaza sva pa nej dobila, nej od enoga, nej od drugoga. Dapa zatok sva - vala baugi - gor dala zozidati."

Sploj lejpa je kuča znautra tü. Lejpe veltje prostore pa pohišto (bütor) mata. Vüva sta za tau preveč dosta mogla delati, ka nej?

"Müva sva obadva v fabriki delala v trij izmenaj

(müszak). Dobro sva služila, leko povejm, ka telko, kak zdaj. Cejne so pa dosta menkse bile kak gnesden. Dapa zatok sva fejs mogla šparati. Pohišto sva si pa že prvin kupila. No, zdaj sva kupila nauve omare"

Dja te že več lejst poznám s šaule. Leko povejm, ka je gorenjesejniška šaula srečna, ka takšno flajсно pa skrbno čistilko ma. Furt si dobre vole. Delaš v službi, doma vse tak vred, maš, kak karta, maš gazdijo, družino. Dobro tjöjaš pa

pečeš. Kak tau vse leko zalandolejš?

"Ge sam tau tak včena. Mi smo tak gorrasli, ka smo vsefale mogli delati, s krmó, na mezevej pa doma vse, nej. Tau je tak v meni, ka morem furt delati. V fabriki sam na dvajsti

automatski mašinaj mogla delati, pa je vse šlau."

Pa ti včis svojoga sina na delo?

"Ge mojoga sina tü tak včim, aj vrli baude, aj vse zna. Gda sam nej doma, te ma povejm, aj posaudó zaparé, drva nanosi pa obredi. Včasin je tak gé, ka

ma gor trbej zaprati. Dapa vsikdar ma moram povedati pa ga fcuj trucati k deli, ka sam od seba ne pride gor, ka bi zdaj tau ali tisto trbelo narediti. Ka ma povejm, tisto on vse bauga. Tü v cerkvi dvori pri meši. Vsakši mi guči, kak je prej tam vrli. Ovak je zatok fejs lagvi."

Gda sam prišla k vam, je Šandor sam bijo doma. Včasik me je nota zvau pa podvoro s kolo pa čokolado. Estje mi je djesti ponüdo. Tak mislim, ka tau pokaže kak ga včis pa na koj.

"Tau je istina, ge ma furt pravim, aj vse pazi, ka se pri rami godi. Štokoli pride k rama, se mora pošteno držati."

V šauli smo se pripravali s spisom na materni den. Mlajša sam pitala, ka mislijo o svoji materi. Tvoj sin je pravo: "Moja mama je najbaugša pa najlepša na cejлом svejti." S tejm je meni (pa drugi mlajšom) vse povedo, ka čüti od tebe.

"Ge tak vidim, ka je on

fejs za naja. Sploj naja rad ma. Gda kam odide z dau-ma, nama vsikdar večkrat dava zbaugom, naja vse dolpoboža pa tak malo ma skunze vópridejo. Gda domau pride, te nama vsikdar nika prinese. Zdjá vleti je tü biu v Sloveniji v bralnom tabori. Kumaj je nut staupo, je že torbo opiro, naja pozdravo s kavó pa pijačo. Eške nama je v posteli prpovejdo, kak strašno dobro je bilau, gde je ojdo, ka vse je vido."

Letos, gda smo bili z mlajši v Budapešti, sam pitala, sto štje pisati karto domau starišom, on se je zgloso prvin. (Na žalost vsejtjüper trdjé, pa nas je bilau 33.)

Za konec sam nika stejla pitati od moža - če že do teygama nej daubo rejč - on je pa tak sčufikno s tjöjnje, kak če bi bojna vóvdarila. Na, gda smo se samo nad seuv pogučavali, te je pa Djauzi skurok telko gončo, kak njegva žena.

Klara Fodor

KAJ JE TAU?

Kak se zove

- na Gorenjon Siniki.....
- na Dolenjon Siniki.....
- v Ritkarovci.....
- na Verici.....
- v Števanovci.....
- v Andovci.....
- v Slovenskoj vesi.....
- v Sakalauvci.....

Kak so nicali.....

Rešitev iz številke 14/1995

naóknice - priprava na zunanji strani okna za zatemnjevanje
 zsalugáter - ablakra kivül - sötétítés céljából - rászerezett berendezés

Tak se zove: na Gorenjon Siniki: pólke, v Sakalouvcu, v Slovenskoj vesi, na Verici: šalutje, na Dolenjon Siniki: šalutje, šalugater, v Števanovci: šungaterje, šaluctje

Tak so nicali: Polke so v leti gordžali na aukna iz tri, štiri aj šest šajb, naj ne sije nutri sunce v ižo, naj ladno bau znautra.

BONIFAC

Pes Bonifac je bil najbolj nesrečen pes v vsej deželi. Privezan z verigo k pasji uti, je šel lahko le na tri metre dolg sprehod. Včasih je ležal na tleh, včasih je zlezal na streho svoje hiše, najbolj pogosto pa je čepel na zadnjih tačicah in si z dolgimi ušesi brisal bridke solze.

Vsakega mimoidočega je lepo prosil, naj ga reši tega krutega pasjega življenja. Vesele otroke, ki so tekli v šolo, nagajivo mačko, ki mu

je kradla ribje kosti, domišljavega petelina, ki je prešteval svoje putke, in celo navihanega vrabca, ki se je kopal v luži. Pa nič. Nihče mu ni privoščil niti prijazne besede, kaj šele pomoči.

Nekega jutra pa se je zganila veriga. Tiho, skoraj neslišno je zaškrpala in rekla: "Stara in zarjavela sem. Malo potegni, poskoči, pomigaj z glavo levo in desno pa se bom razklenila."

Pes Bonifac je skočil na streho, vlek, ren-

čal, močno močno sospel in naenkrat je veriga popustila. V tistem trenutku se je v pasjo uto naselilo neznansko veselje. Bonifac je mahal z repom, lajal, pozdravljal otroke, ki so tekli iz šole, petelina, ki je iskal rumeno zrno v pesku, mačko, ki se je sončila, in vrabca, ki je brskal za hrano v njegovem krožniku. Stekel je po stezici na drugo stran griča, saj tam še nikoli ni bil.

LEV IN LISICA

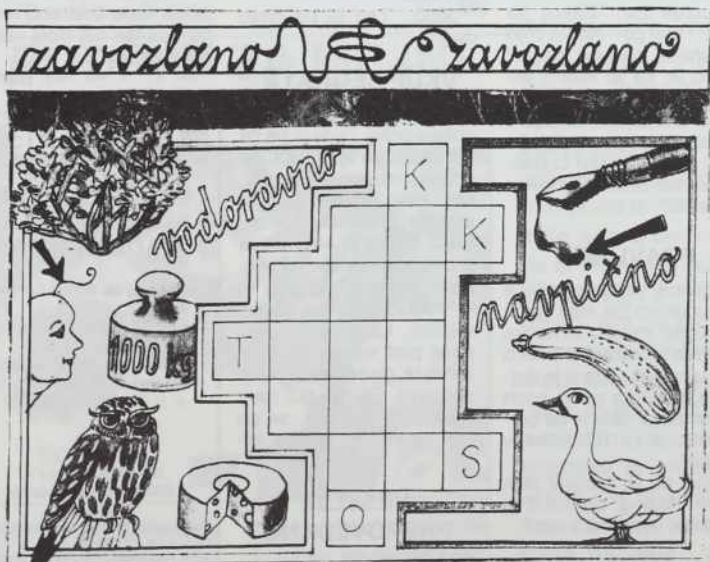
Lev se je tako polenil, da se mu ni ljubilo hoditi niti na lov. Ležal je v svojem brlogu in čakal, da so prišle k njemu živali, da bi ga pomilovale in tolažile. Lev pa je vsako pograbil, zadavil in požrl.

Nekega dne pa pride tudi lisica, da bi potolažila kralja živali. Ustavi se pred brlogom in opazuje stopinje. Nekaj časa modruje in čaka... Ko jo lev zagleda, jo prijazno povabi k sebi v brlog, češ da je hudo bolan in zelo potreben tolažbe. Lisica pa mu odgovori: "Hudo, zelo hudo si res bolan, a oprost mi, k tebi ne grem. Vidim namreč, da so vse stopinje obrnjene samo noter, ven pa nobena."

Spremljajte televizijsko oddajo

SLOVENSKI UTRINKI
 vsako drugo soboto ob 9.40 na
 2. programu madžarske televizije
 Naslednja
 oddaja bo 12. avgusta 1995

NAŠE PESMI (105)

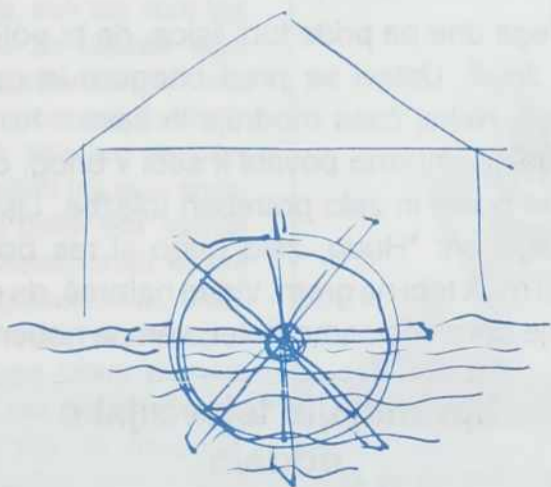
**MRAVLA DE SE
ŽENILA**

Mravla de se ženila,
štjorca de djemala,
tralalaj, šararaj,
štjorca de djemala.

Gostivanje bomo držali,
pogače bomo pekli,
tralalaj, šararaj,
pogače bomo pekli.

Mravla je v mlin pelala,
tjöbeu borovnica,
tralalaj, šararaj,
tjöbeu borovnica.

Obad je z mijov pleso,
v koleno go je brsno,
tralalaj, šararaj,
v koleno go je brsno.

Mlejnari je pravila,
na téntji mi semelte,
tralalaj, šararaj,
na téntji mi semelte.

Möja omedlejša,
doktora želejša,
tralalaj, šararaj,
doktora želejša.

Ne'm ti šeu po doktora,
če te včas' vrag zéma,
tralalaj, šararaj,
če te včas' vrag zéma.

(Verica)
-mkm-

ON SE NEDE ŽENO

Mali Rudi pa mali Lujzek
se v pejski špilata. Gnauk
samo mali Rudi etak pravi
Lujzeki: "Vejš, Lujzek, ge
se nigdar nemo ženo."

Lujzek pa: "Zakoj pa
nej?" Rudi pa: "Nej si čüjo
etognauk našoga popa?
Pravo je, ka so Adami vö-
vzeli edno rebro, ka so
žensko stvorili. Po mojom
tau strašno mora boleti."

"Ti somar," pravi Lujzek.
"Gnesden že žensko kreda
tü dobiš."

PRAVLJICA

Babica večer pravljice
šté vnukom pa etak goči:
"... vejte mlajši, srmačka
ženska je strašno dobro
Boga molila. Gda si je doj-
legla, je sirota samo eden
forint mejla. Gda je pa gor-
stanila, je že 100 forintov
mejla."

Zdaj pa te menksi etak
pravi: "Mama, pa mauž je
nika nej napamet vzeo?"

ČIDNO DELO JE?

Naša Ema etognauk ve-
čer etak pravi svojma mo-
žej: "Ti Jenö, ta Olga pa

**NIKA
ZA SMEJ**

dejte čaka."

Jenö pa: "Tau je njeno
delo."

Ema pa: "Dapa ona tak
pravi, ka si ti kriv."

Jenö pa: "Tau je pa moje
delo."

Ema pa: "Pa ka te z me-
nov bau?"

Jenö: "Tau je pa tvojo
de-lo."

VKÜP SEGNATA

Naš Franci je etognauk v
špitala prišo. Žena je pa na
drugi den za njim ušla, pa
gda je v njegvo sobo stau-
pila, ranč od njega vkraj
staupo profesor doktor.
Naša Lujza je etak pitala
profesora: "Gospaud pro-
fesor, velka navola je?"

Profesor pa: "Na, ge tak
mislim, ka prejk pride,"
muvi pod nausom, "dapa
samo te, če müva dva vküp
segnava. Ge ma not dam
vrastvo, vi, ženska, se pa
tak nagnauk navčite kü-
jati!"

**VESELJE
PREPOVEDANO**

Naša Trejza etognauk
etak pita svojga moža lva-
na: "Ivan, zakoj si pa pisej
doj vrezu rep?"

Ivan pa: "Zakoj, zakoj?"

Zatok, aj mi ne miga z re-
pom od veselja, gda tvoja
mati k nam pride."

**LEPOTA JE NEJ
POTREJBNA**

Naš Laci pa njegovu padaš
Janči se etognauk srečata.
Laci etak pravi Jančini:
"Janči, vejš ka? Fajn divico
sam ti najšo za ženo. Ma
edno velko ižo, s šestimi
sobami, bogata je kak
vrag."

Janči pa: "Pa je zatok kaj
lejpa?"

Laci pa: "Ka pa tebe tau
briga. Gde šest sob majo,
tam se tak nej trbej vsakši
den srečati."

I. Barber

PORABJE

**ČASOPIS ZVEZE
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM**

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica

Marijana Sukič

Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.,
p. p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:

SOLIDARNOST

Arhitekta Novaka 4,
69000 Murska Sobota
Slovenija

Po mnenju Ministrstva za kulturo
št. 415-715/93 mb z dne
3.11.1993 se časopis PORABJE
uvršča med proizvode, od
katerih se plačuje davek od
prometa proizvodov po 13. točki
tarife 3 zakona o prometnem
davku (Ur. list RS, št. 4/92).